

ERMENİLER VE SURİYE – 1915 VE 2013

Jeremy SALT

Blog No: 47
30.12.2013

Yakın zamanda yayınlanan bir makalede Robert Fisk 1915te Ermenilerin katledilmesi ile 2013te Suriyede çektikleri acılar arasında bir paralellik kurmuştur. Gelişen olaylara verilen bu yanıtın dayanağı Ermenilerin Birinci Dünya Savaşında başlarına gelenler, şu an Suriyede olanlar ve tarihte bu iki olay arasındaki diğer paralelliklerdir.

Uzun bir süre boyunca Fiskin Osmanlı hükümetine karşı yönelttiği suçlamalar, Osmanlı hükümetinin yerel görevlilere Ermenileri yok etme emri verildiğini gösteren, ancak aslında sahte olan ve kötü üne sahip Andonian belgelerine dayanmaktaydı. Yazarın kendine ait iddialarının birçoğu da Birinci Dünya Savaşı propagandası veya kendi hayali varsayımlarına dayanıyordu. 1915 katliamlarından hayatta kalan yaşlı Ermenilerin ona anlattığı hikâyeler ancak Ermeniler tarafından yapılan katliamlardan hayatta kalan yaşlı Müslümanlarca anlatılanlarla ölçülebilirdi, tabi Fisk bunlardan haberdar olsa, ya da bu insanlarla ölmeden önce konuşmak için Doğu Anadoluya gitme zahmetine girseydi. 2015in yaklaşmasıyla beraber kültürel anaakım Türk hükümetini 1915te olan olayların bir soykırım olduğunu, yani Ermenilerin sırf Ermeni oldukları için yok edildiklerini itiraf etmesine yönelik propaganda dalgasına maruz bırakacak. Bu konuda herhangi bir tartışma bulunmamaktadır; ama bu yokluğun sebebi, bu konuda karşı anlatıların bulunmaması değil bu karşı anlatıların dikkate alınmamasıdır. Görünüşe bakılacak olursa son dönem Osmanlı tarihi hakkında Ermeni propagandacılarının önlerine koyulanlar dışında hiçbir şey bilmemelerine rağmen veya derin bir şekilde önyargılı, sıklıkla dürüst olmayan veya bilgiden yoksun kaynakları okuyanlar için hakikat çok açık bir şekilde ortadadır. 2010 yılında Amerikan Temsilciler Meclisi Dış İlişkiler Komitesinin bu konuda geçirdiği karar bu tarzda çarpık bir zihniyetin ürünüdür. Komite kararında yer alan iki milyon Ermeninin sınır dışı (deport) edildiği iddiası saçmalıktan ibarettir. Ermeniler sınır dışı edilmemiş, Osmanlı İmparatorluğu sınırları içerisinde yerleri değiştirilmiştir.

Sınır dışı edildiği iddia edilen Ermeni sayısı ise imparatorluğun toplam Ermeni nüfusundan yarım milyon daha fazladır. Bu iki çarpıtmanın yanında bu kararın yalanlarını ortaya çıkaran birçok farklı hakikat vardır. Bu mesele söz konusu olduğunda tarih teolojiye dönüşmüştür. Tanrının olmadığını söylemek onun varlığını inkâr etmektir. Yıldız Mahkemesinin özünde bu zihniyet vardı, ve Ermeni lobicileri ve propagandacıları dünya çapında bu taktiği kullanmaktadırlar. Soykırım araştırmacıları aynı ahlaksız taktiği kendi tarih anlatılarına katılmayanları karalamak ve ötekileştirmek için inkârcı terimini kullanarak uygulamaktadırlar. Bu ahlaksız taktiği kullanmalarının sebebi Ermeni sorununun doğru bir şekilde çerçevesine oturtulması karşısında kendi çarpık tarih anlatılarının gözler önüne serilmesidir. İşte bu sebepten dolayı Ermeni sorunu hakkındaki tartışmalar daha başlamadan bitirilmelidir. Bu bağlamda Amerikalı araştırmacı Justin McCarthynin Avusturalyayı ziyareti sırasında gördüğü kötü muamele, gerçek olduğunu düşündüğü şeyleri dillendirmeyi cüret eden ve bu uğurda mücadele edenlere yine önemli bir ders olmuştur. Profesör McCarthy tanınmış bir araştırmacıdır ve son dönem Osmanlı İmparatorluğunun demografik yapısı konusunun ileri gelen uzmanlarındandır. Bu konuda pek çok yayınlanmış kitabı ve makalesi bulunmaktadır. Ancak tüm bunların Avusturalyada hiçbir önemi olmamıştır. Avusturalya medyası McCarthyi bir holokost inkârcısı olarak tanıtan Ermeni, Yunan ve Musevi lobilerine uymuştur. Bu muamelenin öncüleri arasında ise Avusturalya Yayın Komisyonu yer almıştır; bu kuruluşun muhabiri Michael Brissenden Profesör McCarthyi dünyanın en azılı soykırım inkârcılarından biri olarak tanıtmıştır. Lobicilerin çabaları istenilen sonucu vermiştir. Profesör McCarthy Melbourne Üniversitesinde ve Güney Galler Sanat Galerisinde halka açık konuşmalar yapacaktı, ancak iki mekân da inkârcı görüşlerini öğrendikten sonra ona konuşması için olanak sağlamayı reddetti. Amerikadan Avusturalyaya bu konuşmaları yapmak üzere gelen Profesör McCarthynin yapabildiği tek konuşma Avusturalya İşçi Partisi senatörü Laurie

etkinlikte gerçekleşti. Profesör McCarthynin maruz kaldığı bu kötü muamele azimli lobiler ile karşılaşan basının korkaklığının ve cehaletinin örnek bir göstergesiydi. Böylece basın ve lobiciler bir araya gelerek dürüst tartışmaların önünü kesmiş ve Avustralyalıların ilgilenebileceği konuları duymalarını engellemişlerdir. Böyle bir manzara karşısında bir kâfirin bazı kilit meseleler üzerine görüşleri şöyledir:

1. Rakamlar: Ermeni ve Ermeni yanlısı kaynakların ölen Ermenilerle ilgili verdikleri rakamlar kimi okuduğunuza bağlı olarak değişmiştir ve değişmeye devam etmektedir. Savaşın sonunda müttefiklerin tahminleri 600.000-800.000 ölü sayısına işaret etmektedir. Ermeni kaynaklarının genel olarak verdiği rakamlar artık bir milyon ile bir buçuk milyon arasında değişmektedir. Türk tarafında ise tahminler 300.000 ile 600.000 arasındadır. Yaklaşık olarak 1,6 milyon Osmanlı Ermenisi vardı ve yüz binlercesi savaşta hayatta kaldığına göre Fisk ve diğerlerinin verdiği rakamlar doğru değildir ve olamaz. Ermeniler çok büyük acılar çekmiştir, ancak tarihsel gerçek adına 1,5 milyon Ermeninin 1915te ve hatta savaşın tüm gidişatı sırasında katledildiği söylemi reddedilmelidir. Osmanlı Ermeni nüfusundaki ölümlerin sebepleri çatışma, kötü savaş koşulları, yetersiz beslenme ve hastalıktı. Bu sebeplerden ölen Ermeni sayısı gerçekten katledilen Ermenilerin sayısının çok üstündeydi. Standart tarih anlatısında hiçbir zaman bahsedilmeyen ise aynı sebeplerden dolayı muhtemelen iki ila iki buçuk milyon sivil Müslümanın ölmesiydi. Onlar haklarında hiç bahsedilmeyen hayaletlerdir; çünkü haber muhabirleri, konsoloslar ve misyonerler sadece Hristiyanların çektiği acı ile ilgileniyorlardı. Ölen Müslümanlar sanki hiç var olmamışçasına tarihten yok olup gittiler.

2. Askeri gereklilik: Soykırım networkü içindeki Ermeni propagandacılar ve araştırmacıları tarafından tümüyle gözardı edilen askeri gereklilik Türk tarafının tarih anlatısının en önemli kısmını oluşturan öğedir. Buradaki iki önemli soru:

a) Bir hükümet savaş döneminde isyankâr bir grup insanı yerlerinden etme hakkına sahip midir?

b) Savaş hatları arkasında Ermeni silahlı isyan gruplarının yaptığı sabotaj Ermenilerin tehcirini haklı kılacak kadar savaş faaliyetlerini tehdit ediyor muydu?

Burada en önemli meseleler arasında Ermenileri bir savaş aracı olarak kullanan Rusyanın rolü bulunmaktadır. Rus ordusunda savaşan Ermeniler dışında, Rus Çarı nüfusunun yüzde sekseninden fazlasının Müslüman olduğu (çoğunlukla Kürt ya da Türk) Doğu Anadolu Osmanlı vilayetlerini kurtarmak ile görevlendirilmiş özel Ermeni birlikleri kurdu. Ermeniler fethedilmiş Osmanlı topraklarının bulunduğu bir bölgede özerklik vaatleriyle ikna edilmişlerdi. Bu Rus Ermenilerinin vuruş gücü Osmanlı İmparatorluğu içindeki on binlerce Osmanlı Ermesi ile arttırılmıştı. Bu Ermeni gruplar erzak ve iletişim hatlarını koparmış, askeri konvoylara saldırmış ve sivil Müslümanları katletmişlerdir. Sergiledikleri vahşet 1916-18 arası kuzeydoğu Anadolunun Rus-Ermeni işgali sırasında en vahim boyutlarına ulaşmıştır. Köyler, kasabalar ve şehirler resmen ölü mahzenleri haline gelmiş ve Ruslar dahi çırakları olan Ermenilerin sergiledikleri vahşet ve gaddarlık karşında şok olmuşlardır. Ermeni isyanları-ayaklanmaları, askeri konvoylara ve Müslüman köylerine yapılan

şehri olan Vandaki ayaklanma ile doruğa çıktı. Ayaklanmaya binlerce Ermeni karıştı. İyi bir şekilde silahlanmış ve hazırlanmışlardı; hatta siperler kazmışlar, kendileri için üniforma dikmişlerdi. Askerlerin bulunmadığı bu durumda hükümet mevkilerinin savunulması işi jandarmalara ve gönüllülere kalmıştı. İsyan Nisan ortasında muhtemelen İngiltere ve Rusya ile koordine edilmiş olarak başlatılmıştır; ki böylece tam İngilizlerin Geliboluya çıkarma yapmaya hazırlanmalarına ve Rusların kuzeybatı İrandaki Dilmana büyük bir taarruz yapmalarına yakın bir zamana denk getririlmiştir. İsyanın zamanlaması İngilizlerin Basradaki tutunma noktalarından kuzey istikametinde yaptıkları manevralarının çıkardığı Mesopotamyadaki çatışmalarla da bağlantılı olabilir. Vanı ele geçiren Ermeniler şehri Ruslara devretmişlerdir.

Van ayaklanmasının başlatılmasından bir hafta sonra 24 Nisanda Osmanlı hükümeti İstanbuldaki Ermeni komitelerini kapattı, tutukladığı yüzlerce insanı imparatorluğun iç kısımlarına doğru Ankara çevresinde, çoğunlukla Çankırı ve Ayaşa aktardı. Ermeniler Vanda gerçekleştirdikleri isyanın bir hafta sonrasında o kritik an olan 24 Nisanı soykırım tarihi olarak belirlemişlerdir. Ordudan Ermeni firarları, savaş hatların arkasında Ermeni çetelerinin yaptıkları ve Ermeni ihtilalci komitelerinin düşman ile işbirliği yapmaları göz önünde bulundurulduğunda 24 Nisanda alınan kararın tek şaşırtıcı yanı bu kararın nasıl daha önceden alınmamış olduğudur. Mayıs ayının sonlarına doğru Osmanlı ordu yönetimi, savaş alanında bulunan Ermeni nüfusun Suriyenin güney bölgelerine tehcirini tavsiye etti. Van isyanıyla güvenlik sorununun had safhaya ulaşmış olduğu kesindir. 1915 başlarında Sarıkamış'taki tahrip edici yenilgi dolayısıyla, Osmanlı Üçüncü Ordu'nun kuzeydoğu Anadolu'yu Rus istilası ve saldırısına karşı savunabilecek durumu kalmamıştı. 1914 sonlarında iyi başlayan Sarıkamış seferi dağlardaki kar fırtınası çıkmasıyla bir felakete dönüşmüş, on binlerce Osmanlı askeri çetin kış şartlarına hazırlıksız yakalanmış ve bir gecede donarak hayatını kaybetmiştir.

Üçüncü Ordunun büyük bir kısmı hayatını kaybetti ve üç yıl boyunca saldırı stratejisi belirleyemedi. Tüm bölgedeki sivil halk resmen tek başına kaldı. Askeri yönetim bazı Ermenileri çoktan taşımıştı, fakat daha sonra yönetim ayaklanmalara ve hat arkasındaki savaş sabotajlarına karşı direnç gösterememiştir. Askeri yönetim sonuç olarak Ermeni nüfusun çoğunluğunun "tehcir" edilmesini önerdi. Bu gerçekler askeri gereksinimlerin özünü oluşturmaktadır. Vahakn Dadrian ve onun Türk çırağı Taner Akçam'ın, Osmanlı hükümetinin Van ayaklanması ile daha önce karşı karşıya kaldığını ve Ermenileri yok etmeye karar verdiklerini göstermeye dair girişimlerinin hiç bir temeli yoktur. Bu iki isim de savlarını "Andonian belgeleri" ve sözde "on emir" adlı sahte dokümanlarla desteklemektedirler. Bir Osmanlı görevlisi tarafından İngiliz yetkililerine savaştan sonra teslim edilen bu ikinci kâğıt parçası, iktidardaki İttihat ve Terakki Partisi yetkililerini İstanbul'da bir masa etrafında otururlarken ve tüm Ermeni erkeklerini yok etme, kadın ve çocukları ise İslam dinine döndürme kararı alırlarken göstermektedir. İngilizler, önde gelen Osmanlı hükümeti yetkilerine karşı kullanılacak tüm deliller için herkesi inceden inceye araştırmışlardır. Osmanlı arşivlerini didik didik aramışlar, kendi arşivlerini taramışlar ve Amerikalılara ellerinde bir tane bile suçlayıcı belge olup olmadığını sormuşlardır. Bu on emir olarak nitelendirilen sahte belgelerin dünyaya gerçek olduklarını kanıtlamanın bir yolu olsaydı İngilizler bu fırsatı kaçırmazlardı, ancak belgeler o kadar bariz bir şekilde sahteydi ki İngilizler bu belgeleri hemen bir kenara atmak zorunda kaldılar. Fakat Yale Üniversitesi Soykırım Çalışmaları Programı Başkanı, Ben Kiernan, Kan ve Toprak:

dönemi Osmanlı hükümetine yönelik soykırım suçlamasına temel olarak kullanmıştır. Bu sahtecilikler istisnai de değildir, çünkü Ermenilerin "Türkler" aleyhindeki davası, sayısız uydurma yazılı ve görsel örnekle desteklenmektedir.

3. Birleştirme: Ölü sayısının artırılmasının son zamanlarına doğru, Ermeni lobici ve propagandacılar "soykırım"ın zaman aralığını 1922 hatta 1923'e, yani Birinci Dünya Savaşı, 1919'da batı Anadolu'daki Yunan istilası, ve Kafkaslar ve Türkiye'nin güneydoğusunda devam eden mücadelelerin vuku bulduğu dönemi de içine alacak şekilde uzatmışlardır. Aslında, tarihin bu dönemlerinin her biri ayrı ayrı incelenmelidir. Kafkaslarda toprak ve kaynak (Hazar Denizi petrolü) üzerine yaşanan savaş, İngilizler ve Batılı müttefiklerini, Beyaz Rusları, Bolşevikleri, Azerileri, Gürcüleri, Ermenileri ve diğer başka etnik-dini grupları Kafkas mozaiğine dâhil etmiştir. İnsanlar birbirinin canına kıymış ve hastalık, kötü beslenme çeşitli sebeplerle hayatlarını kaybetmişlerdir. Aynı zamanda Fransa, yanında bir Ermeni lejyonu ile birleşmiş ve Fransız koruması altında otonom veya yarı-bağımsız bir Ermeni "devleti" kurmaya niyetli olarak bugünkü Türkiye'nin güneydoğusunu işgal etmiştir. İngiltere ile imzalanan bölgeden çekilmeye ilişkin anlaşma ile - "etki alanı" - Van Gölü'nün kuzeyinde uygulamaya konulmuştur. Fransa için Türkiye'nin güneydoğusu la Syrie integrale - büyük Suriye - ki bölgenin çekim merkezleri Çukurova'nın pamuk tarlaları ve doğu Akdeniz'in köşesinde saklanıp kalmış, Cezayir ile oluşturulabilecek bir trans-Akdeniz deniz anlaşması geliştirilebilecek olan İskenderun limanıdır. Fransız işgali yeni bir Müslüman katliamı dalgasını tetiklemiştir ve Müslüman mallarının imhası, Fransız ve Ermeni lejyonları Türk milliyetçileri tarafından geri püskürtülene kadar devam etmiştir.

4. Kayıp Müslümanlar: Birinci Dünya Savaşı sırasında kimsenin elinde Osmanlı'da ne kadar Müslüman sivilin öldürüldüğüne dair kesin bir bilgi yoktur, fakat mücadele sırasında ve sonrasında hayatını kaybedenlerden bahsetmek önemlidir. Müslüman nüfusun yüzde 80'den fazlası okuma yazma bilmemekteydi ve sonuç olarak katlandıkları sıkıntıları kaleme alıp anlatmaktan yoksundurlar. Yuvarlanmış rakamlarla iki ila iki buçuk milyon Müslüman sivilin öldüğünden bahsetmek, rakamlar üzerinden tartışma başlamaktan başka bir şey değildir. Birçok Müslüman sivil - Osmanlı belgelerinden edinilen rakamlara göre yarım milyon - savaşın seyri boyunca katledilmiştir. 19ncu yüzyılda Ermeni sorununu devraldıklarında, Ermenilerin küçük birer azınlık oluşturduğu ve Ermenistan olarak adlandırdıkları Osmanlı vilayetleri toprakları üzerinde İngilizlerce başlatılan Ermeni-Kürt mücadelesinin devamı olduğunu gösterir şekilde katledilenlerin çoğu Kürt ve katledenlerin çoğu da Ermeniydi. Kürtler ve hatta sultan ve Osmanlı hükümeti tarafından kullanılan sözcük "Kürdistan"dır. Kendi yurtları içerisinde İngilizlerin Ermenilere özerklik verme çabalarından dolayı tehdit altına giren Kürtler kendilerini savunmak için hazırlığa girişmişlerdir. Birinci Dünya Savaşı sırasında Ermeniler tarafından işlenmiş suçların çoğu Osmanlı ordu komutanları ve vilayet yetkilileri tarafından doğu Anadolu'ya dönecekleri sıralarda yani 1918'de belgelerle arşivlenmiştir. Bu açıklamalar, 1915-16 yıllarında, James Bryce ve Arnold Toynbee tarafından "Türklere" karşı yürütülen kan dondurucu iddialar gibi propaganda amacıyla da yazılmamıştır. Bu bilgiler sadece hükümetin bilgilendirilmesi için kayda geçmiştir. Bu diğer hakikat fail ile mağdur arasındaki ayrımı bulanıklaştırır ve

gençleri atalarının kurban oldukları kadar katleden de oldukları sonucuna varırlarsa, milli anlatıları patlak verecektir. Bu sebeple karşı anlatı ortadan kapatılmalıdır. Daha dengeli bir tarihsel değerlendirme, ancak tüm atalarının işledikleri suçların ve Müslüman da Hristiyan da olsa masum sivillerin acılarının karşılıklı olarak tanınması temelinde Türkler ve Kürtlerle gerçek bir uzlaşmaya imkan verecektir. Bu noktaya bir gün ulaşılabilir ama hali hazırda psikolojik, kültürel ve siyasi açıdan Ermeniler için ataları tarafından gerçekleştirilen mezalimlerin (her ne kadar az sayıda kabul edenler olsa da) kabul edilmesi imkânsız görünüyor. Doğal olarak, onlarca yıldır "Türkler"in soykırımdan sorumlu tutulmalarında ısrar ettikleri gibi, kendileri de Ermenilerin Müslümanlara yaptıklarının aynı şekilde soykırım olarak anılması gerekliliğini düşünmeye zorlanmalıdırlar. Ermeni mezalimlerinin raporları Doğu Anadoludan gelmiştir. Bu katliamlar geniş çaplı ve büyük ölçüde insanlık dışıdır. Ekmek fırınlarına atılan bebekler; canlı canlı derisi yüzülen insanlar veya atların altında ezilerek öldürülenler; ahırlara veya evlere kilitlenerek canlı canlı yakılan insanlar; toplu olarak alınıp götürülen ve Ruslara görünmeyecek şekilde katledilenler. Osmanlı kuvvetleri cesetler ve ceset parçaları ile kaplanmış şehirlere girmişlerdir. Raporlarda bazı Rus yetkililer himayeleri altındaki Ermenilerin davranışları karşısında iğrendiklerini ifade etmişler ve Ermenileri Müslümanları yok etmek istedikleri için suçlamışlardır. Bu katliamlar Ermeni vahşetini had safhaya çıkarsa da, Kürtlerin ve diğer Müslümanların daha evvel katledilmesi, intikam fikrini 1915te güneyde Suriyeye gönderilen Ermenilere yönelik toplu saldırılar için bir motivasyon haline getirmiştir.

5. Duruşmalar: Taner Akçam yazılarında duruşmaların İngiliz yetkililerinin işgali altında İstanbul'da görüldüğüne oldukça fazla dikkat çekmiştir. Bunlardan bir kaçı Ermenilere karşı suç işlemekten mahkûmiyetle sonuçlanmıştır. Her halükarda, çok daha güvenilir mahkemeler Osmanlı hükümeti tarafından 1915'te Ermeni kafilelerine yapılan saldırılardan hemen sonra kurulmuştur. Soruşturma komisyonları 1915 yılının sonlarına doğru kurulmuş ve 1600 kadar kişi askeri mahkemede yargılanmıştır. Suçlu bulunanlardan bazıları idam edilmiş ve aralarında ihmal ve suç ortaklığından hüküm giymiş Osmanlı yetkililerinin de bulunduğu bazıları hapis cezasına çaptırılmıştır. Kafilelere saldırıldığı haberleri gelirken, İstanbul'daki hükümet, vilayet yönetimlerine Ermeniler için daha fazla korunmalarını talep eden şifreli mesajlar göndermiştir. Bunun gibi pek çok belge arşivlerde mevcuttur ve açıkça belirtilmiştir ki Ermeni "tehcir"i öldürme niyeti barındırmamaktadır. "Tehcir" düzenlemesinde sorumluluk alan pek çok vilayet yetkilisinin yetersiz olduğu, aktif bir şekilde Ermenilere kötü davrananlarla suç ortağı olduğu ve diğerlerinin de kasıtlı olarak ihmalkâr davrandığı açıktır. Aynı zamanda, ordunun hareket kabiliyetini kısıtlayan ciddi problemleri varken, bütün hayati ihtiyaçların karşılanması ve böyle büyük bir toplu yer değiştirmenin organize edilmesi son derece zordur. Yiyecek, sağlık imkânları, ulaşım ve kafileyi koruyabilecek silahlı birlikler yoktur. Sivil halk gerçekten çaresiz bir durumdadır ve hatta cepheye dahi ulaşamadan gelemeden hastalıktan veya kötü beslenmeden pek çok asker de hayatını kaybetmiştir. Osmanlı hükümeti nasıl sonuçlanacağını bilmese dahi, "tehcir" kararının felaket sonuçlarından sorumlu tutulmak zorundadır. Yine de, ordu yönetiminin öngördüğü şekilde hareket eden hükümetin nasıl bu kadar kötü sonuçlanacağı konusunda bir fikri var mıydı? Ordu yönetimi bu durumun meydana gelmesi gerektiği sonucuna varsa bile, herhangi bir konumdaki herhangi bir yetkili kalkıp da "bu olamaz" demedi mi? Hemen hemen bir asır sonra, muhtemelen bu sorulara yine net cevaplar verilemeyecektir.

6. Yunanlılar ve Süryaniler: Her iki toplum da Türkler tarafından soykırıma uğradığını iddia ettiği için, burada genel literatürde yer almayan bazı kavramlardan bahsedeceğiz. 1897de Yunan ordusu Osmanlı İmparatorluğuna saldırdı ve onlara yenildi. Yunanistan, 1912de şansını Sırbistan, Bulgaristan ve Karadağ yanında tekrar denedi. Osmanlılar, sayıca üstün olmadıklarından tüm cephelerde kısa bir sürede yenildiler. İmparatorluk, Avrupa kıtasındaki topraklarının neredeyse tümünü kaybetti. Balkan müttefikleri 1913de dağılmamış ve adeta Müslüman düşmanına saldırır gibi birbirlerine saldırmamış olsalardı, Osmanlılar bu toprakların muhtemelen tümünü kaybedebilirdi. Balkan ordularının işgaline uğrayan topraklarda yaşayan Müslüman halk, 1870lerden beri ikinci defa [redacted] tabiriyle- etnik temizliğe uğramış oldu. Balkan devletlerinin niyeti güneydoğu Avrupadaki Osmanlı varlığını sona erdirmek ve mümkün olduğu kadar çok Müslüman öldürmek ve onları dışarı sürmekti. 1904-1907 arasında, Almanlar, şuan Namibiya olarak bilinen bölgede, Herero halkından neredeyse 100,000 kişinin katledilerek veya başka türlü ölümlerine yol açtı. Eğer bu 20. Yüzyılın ilk soykırımıysa, Balkan Müslümanlarının uğradığı katliamlar ve tahliyeler -Kiernan ve soykırım konusunda çalışan diğer bilimadamlarınca tamamen göz ardı edilse dahi- 20. yüzyılın ikinci soykırımı olarak değerlendirilmelidir. Justin McCarthynin tahminlerine göre, Balkan Savaşları, 632,000 Müslümanın, ya da Osmanlı İmparatorluğunca fethedilmiş Avrupa topraklarında yaşayan Müslümanların yüzde 27sinin, ölümüyle sonuçlanmıştır.

Katliamlardan ve köylerinin askerler ve hunhar çeteler tarafından yağma edilmesinden kurtulanlar Egeye veya İstanbula kaçtılar. Geri çekilen askerlerle birlikte, onlar da, kitleler halinde hastalıktan, yetersiz beslenmeden ve tehlikeli hava şartlarından öldüler. İstanbula ulaşmayı becerebilenlere kalacak yer verilmiş, camilerde ve hükümet binalarından dönme binalarda tıbbi tedavi olanağı sağlanmıştı. Şehre çıkan yolların etrafındaki alanlar, ölülerin ve ölmekte olanların cesetleriyle dolmuştu. Bugün bile, 1877-78de ve yine 1912-13de Müslümanların köklerinin kurutulması, Balkanların batı tarihinde yer edinmemektedir. Yunanlılar, 1919da Osmanlı topraklarını yeniden istila etmişlerdir. İmparatorluk, Libyanın 1911de İtalyanlar tarafından istila edilmesinden beri savaştaydı. Libya savaşını, Balkan savaşları (1912-1913), ardından Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) ve daha sonra Kafkasları ve bugünün Türkiyesinin güneydoğusu olan bölgeyi sarsan mücadele takip etmişti. Harap olmuş bu topraklarda başka bir savaş başlatmak neredeyse sadistçe bir acımasızlıktı, ama bu tam da, İngiliz Başbakanı David Lloyd Georgeun [redacted] olan sevgisi kadar, Türklere karşı yoğun bir ırkçı nefret duygusu besliyordu- ve onun can dostu, Yunanlı Başbakanı Eleftherios Venizelosun yaptığıydı. Yunan ordusu, Mayıs 1919da, müttefik bir filonun koruması altında, Ege kıyılarından İzmire ulaştı. Katliamlar gecikmeden başladı. Ölüler arasında, fes giymiş oldukları için Müslüman sanılan Hristiyanlar da vardı. Teoride, Yunanlı ordusu, İzmiri çevreleyen kısıtlı bir alanda kalacaktı; ama kısa bir sürede hudutlarından çıktı ve İstanbul yönünde kuzeye doğru ve Ankara yönünde doğuya doğru ilerlemeye başladı. Bunu takip eden süreci Yunanlıların köylerde ve kasabalarda yapmış oldukları katliamlar; kundaklamalar; yağmalamalar ve yıkımlar izledi. Aynı zamanlarda bölgede bulunmuş olan Arnold Toynbee, Yunanlıların mücadelesini Türkleri yok etmek olarak tarif ediyordu. Müttefikler arası tahkikat komisyonu ve Uluslararası Kızılhaç Örgütünün temsilcisi de aynı fikirdeydi. Nihai olarak, 1922de Türkler tarafından tutulan ve yenilen Yunanlıların Ege kıyılarına çekilmeleri de aynı vahşet ve yıkıma işaret ediyordu. İşgalci orduyu destekleyen Ermeni ve Yunanlı siviller de Müslümanlara ait mal ve

Anadoludan ve 1 milyon Türkün Yunanistandan koparan, 1922de gerçekleşen mübadeleyle sonuçlandı. Lloyd Georgeun ve Venizelosun bu trajediden direkt olarak sorumlu tutulmaları gerekmektedir. Güçlenen Türk milliyetçileri ile karşı karşıya kalan İngiliz bölüklerinin yanında, Lloyd George, kendi bölükleri yerine başkaları savaştığı sürece bir başka savaşa daha atılmaya hazırdı, ama Avustralyaya, Yeni Zelandaya, Kanadaya ve Güney Afrikaya yaptığı asker talebine kulak verilmemişti. Soykırım ithamı yapan üçüncü etnik-dini grup Süryanilerdi. Türkiyenin güneydoğusu ve İranın kuzeybatısında bulunan ve küçük bir topluluk olan Süryaniler, İngilizler ve Ruslar tarafından verilen sözlerle savaşa itilmişlerdi; ama Osmanlı ordusuna, Türk ordusuna veya Kürtlere başkaldıracak halleri yoktu.

Osmanlı topraklarından, yurtlarından ayrılan Süryaniler, Iraka doğru, binlerce kişinin öldüğü yola çıkmadan önce, kuzeybatı İrandaki dindaşlarına katıldılar. Sağ kalanların çoğu kendini Bağdatın kuzeyindeki Bakuba sığınmacı kampında buldu. Onlar, cesur askerler olarak biliniyorlardı; ama yine de, disiplinsizlik ve vahşi davranışlara yatkınlardı. 1924te, İngiliz kuvvetlerine bağlı bir grup Süryani asker, Kerkükün merkezinde bulunan bir pazar yerine makinalı tüfeklerle ateş açarak yüzlerce kişiyi öldürdü. Yine 1933te, bir grup silahlı Süryani, Dicle nehri yakınlarında bulunan Iraklı kuvvetlere saldırarak büyük bir krize yol açtılar. Bu kriz sonucunda, 34 kişi ölmüş, 100e yakın kişi yaralanmış, ölülerin vücutları tahrip edilmişti ve karşı saldırıda bulunan ordu, Simelin Musul bölgesinde yüzlerce masum insanı katletmişti. İngiliz valisi Arnold Wilsona göre de, Kürtler, Süryanilerin Bakubadaki sığınmacı kampına saldırınca yakalanmış ve kafaları kesilerek öldürülmüşlerdi.

7. Yani, kim tüm bunlardan alnı ak bir şekilde çıkabilirdi? Görünüşe bakılırsa hiç kimse. Bir tarafta, suçluların ve diğer tarafta, mağdurların olduğu söylenemez.Tüm taraflarda da suçlular ve mağdurlar vardı. Yer değiştirme sırasında bile, birçok Müslüman Ermenilere yardım etmeye çalışıyordu. İhmalkâr Osmanlı memurları yanında da, yanlarında çalışan Ermenilere göz kulak olmak için, son derece zor koşullarda, ellerinden gelenin en iyisini yapmaya çalışanlar vardı. Anaakım batı tarihinde, hala, savaşın Osmanlı halkı için ne kadar yıkıcı olduğu konusunda bir anlayışa yer vermemektedir. Savaş bittiğinde, insanlar at gübresinden arpa çıkarıyor ve hayatta kalabilmek için ot yiyordu. Savaş sırasında bile, 1915-1916da, insanlar, Beyrut sokaklarında ve Suriyenin diğer kasaba ve şehirlerinde, açlıktan ve hastalıklardan ölüyorlardı. Ailelerini besleyemeyen Lübnanlı erkekler, dağlarda utanç içinde ölmeyi bekliyorlardı. Bazı köyler tamamen boş kalmıştı. Savaşın zorlu koşulları, cephedeki askerler için gıdanın ve ilaçların tükenmesi, ulaşımın oldukça zor olması ve askerler ve halk arasındaki kolera ve tifüs gibi hastalıkların neden olduğu büyük sayılarda ölüme ek olarak müttefiklerin Akdeniz kıyısını deniz ablukasına alması durumu iyice kötüleştirmiş, para ekonomisinin sonunu getirmiş ve çiftçileri mahsullerini yetiştirmek için gerekli olan malzemelerden yoksun bırakmıştır.

1915de yaşanan çekirge istilası, devam eden sefalete ve yoksulluğa ek olarak, mahsulleri ve ağaçları çıplak bırakmıştı. Arap tarihçi George Antoniusun hesaplamalarına göre, sadece Suriyedeki ölü sayısı 400,000 civarındaydı. Doğu Anadoludaki durum da en az Suriyedeki kadar kötüydü; bazı vilayetlerin nüfusu yüzde 40 ila 60 arasında azalmıştı. Yüzbinlerce insan savaş bölgesini terk etmiş; sağ kalanlar, sadece Osmanlı topraklarında değil, ama aynı zamanda Kafkaslarda ve kuzeybatı İranda yerlerinden edilmiş ve açlıktan

imparatorluğun ve müttefik güçlerin hile ve asılsız vaatlerinin girdabında kalmış azınlıklarının bir imha etme savaşıydı.

8. Son olarak, 1915 olayları ve 2013de Suriye arasındaki diğer paralelliklere değineceğiz. Şu anda Suriyede katledilenler ve ülkeden atılanlar sadece Ermeni Hristiyanları değil, tüm Hristiyanlardır. İki Ortodoks piskopos hala kayıp, eğer hayattalarsa Çeçenler tarafından Halepte tutuldukları düşünülüyor; papazlar katledildi, eski Malula şehrine saldırıldı ve şehirdeki kiliseler kötü amaçlara alet edildi; yakın zamanda Malula şehrine yapılan bir saldırıda, 12 rahibe, silahlı adamlar tarafından rehin alındı; kısa bir süre önce, Sadad köyünde, 40 Hristiyan- erkek, kadın ve çocuk- katledildi. El Kaidenin kara bayrakları, batılı devletler ve bölgesel müttefiklerinin Suriyeye yaydığı karanlık güçler tarafından kiliseler üzerine çekildi. El Kaide, 60dan fazla kiliseyi ve manastırı yok etti ve on binlerce Hristiyanı evlerinden etti. Sadece Vatikan, Hristiyanlığın, doğduğu bu topraklarda maruz kaldığı bu katliamlar ve yıkıma karşı açıkça sesini çıkarıyor. İşlerine gelince Hristiyan geçinen batılı liderlerin, kendilerini garip bir şekilde Suriye Halkının Dostlar Grubu olarak adlandıran işbirlikçi devletlerin Suriyeye müdahalesinin direkt bir sonucu olarak hayatlarını kaybeden Hristiyanlar veya on binlerce Müslüman ve hatta yer değiştirmek zorunda kalan milyonlarca insan hakkında diyecek hiçbir şeyi yok. Eğer şu an geri çekiliyorlarsa, bunu sebebi, onları, kendi sınırları dâhilinde ve kendi çıkarları karşısında tüm dünyada tehdit edebilecek bir canavar yarattıklarının farkına varmalarıdır. Batı ve onun bölgesel müttefikleri, iki yüzyıldır, Orta Doğu insanının hayatını mahvetmekte. Azınlık, mezhep, iç savaş, istila ve işgal, suikast, sabotaj, rüşvet, yaptırım, ekonomik boykot ve yıkma kartlarını kullanmışlardır. Bu kartları ihtiyaca göre değerlendirmişler ve şimdiye kadar, hiçbir şeyin, onlara istediklerini almak konusunda engel olamayacağını göstermişlerdir. Bunlar, Birinci Dünya Savaşında olanlara tamamen paraleldir. 1918de büyük güçlerin çıkarları doğrultusunda ortaya çıkan dünya bugün yine büyük güçlerin çıkarları için parçalanmaktadır. Irak kaybedilmiştir ve Suriye yıkılmaktadır. Orta Doğunun merkezi toprakları sığınmacılarla dolmaktadır. 2003 sonrası Iraktan kaçan mülteciler 1948den sonraki en vahim mülteci sorunuydu; şuanda Suriyeden kaçan mülteciler de, daha beter olmasa da, en az Irak mültecilerinin yarattığı sorun kadar vahimdir.

Ermeniler ve Süryaniler müttefiklerin savaştaki mücadelelerine yardım etmekten dolayı hiçbir kazanç elde edemediler. Yapılan vaatler ya yerine getirilmedi ya da getirilemedi. Bolşeviklerin yardımıyla Ermeniler kendi özerk cumhuriyetlerini elde ettiler ama Süryaniler Irak veya onları almaya razı diğer ülkelerde mülteci konumuna düştüler. Araplar kandırıldılar ve ihanete uğradılar. Yerine getirilen tek vaat Siyonistlere yapılandı, ve 1918 sonrası olduğu gibi şimdi de aynı durum söz konusu: Irakın yok edilmesinden ve Suriyenin şu anda yok edilişinden en çok kazançlı çıkan Orta Doğuya Batı stratejilerinin çıkarı doğrultusunda yerleştirilen sömürgeci yerleşimci devlet olmuştur. Bugün Suriye'de acı çeken Ermeniler bütün resmin yalnızca bir parçasıdır. Orta Doğu'nun merkezi toprakları hayrete düşüren bir şekilde tahrip edilmektedir. Bölgenin insanları onlara karşı kurulan tuzaklara bilinçsiz bir şekilde düşmektedirler. Tanrının gerçek düşmanları olan, toplumun içine fitne sokan dini liderler ve onları destekleyen hükümetleri yüzünden bölge halkı, geri adım atıp esas manzarayı görememektedir. Bir yüzyıl öncesinde geçerli olduğu gibi, şimdi

edilmektedir. Hükümetleri ve kurumları kendi ihanetleri, işbirlikçilikleri ve adi bir şekilde paraya ve güce teslim olmalarıyla kendilerini rezil etmektedirler. Kuşkusuz, bu kadar zûl bir noktaya Arap tarihinde ve İslami Orta Doğuda çok az düşülmüştür. 1 Robert Fisk, Nearly a century after the Armenian genocide, these people are still being slaughtered in Syria, (Ermeni soykırımından yaklaşık yüzyıl sonra bu insanlar hala Suriyede katlediliyor). The Independent, December 1, 2013. 2 İngilterede 15. ve 16. yüzyıllarda faaliyet göstermiş; siyasi çıkarlar doğrultusunda katı, keyfi hüküm veren ve gizli kapaklı yargılama yapan mahkeme.

Yazar hakkında :

Atıfta bulunmak için: SALT, Jeremy. 2026. "ERMENİLER VE SURİYE 1915 VE 2013." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Blog No.2013 / 47. Aralık 30. Erişim Ekim 30, 2026. https://avimbulten.org/public/Blog/ERMENILER-VE-SURIYE-1915-VE-2013

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır